

TEELTOMSTANDIGHEDEN WINTERGRANEN 2017-2018

D. Wittouck ¹, W. Odeurs ² en G. Haesaert ³

De zaai van de wintergerst startte de laatste week van **september**. Ook werd er reeds van dan af zeer sporadisch wintertarwe gezaaid. De zaai van de wintergranen werd echter nu en dan onderbroken door regen. In de kust waren de zaaiomstandigheden anders. Kort na half september werden bepaalde regio's in de kust namelijk plots de natste van het land. Er viel immers opnieuw te veel regen, op een al behoorlijk natte grond.

Volgens het KMI werd september gekenmerkt door normale waarden voor de gemiddelde temperatuur, de neerslaghoeveelheid, windsnelheid en zonneshijnduur.

Globaal nam de zaai van de wintertarwe een aanvang tijdens de tweede decade van **oktober**. Rond half oktober eindigde de zaai van de wintergerst. De vroegst gezaaide wintergerst groeide heel snel. Tot en met de derde week van oktober verliep de zaai globaal onder zeer goede omstandigheden, behalve in de kust waar het in bepaalde regio's in september zeer nat was en het in andere regio's er zeer droog was in oktober.

Naar eind oktober was ongeveer 60% van het areaal wintertarwe gezaaid (Boer & Tuinder, 2 november 2017). Volgens het KMI kende oktober een abnormaal hoge waarde voor de gemiddelde temperatuur, een abnormaal lage waarde voor de neerslaghoeveelheid en normale waarden voor de gemiddelde windsnelheid en de zonneshijnduur. Door de hoge temperaturen verliep de opkomst en de groei van de granen heel snel.

De maand **november** werd gekenmerkt door een abnormaal hoog neerslagtotaal, tijdens de derde decade viel er zelfs zeer abnormaal veel neerslag in Ukkel. Voor de overige parameters werd een abnormaal lage gemiddelde windsnelheid gemeten en normale waarden voor de gemiddelde temperatuur en de zonneshijnduur (Bron: KMI). De laatste dag van november was er een doortocht van een zeer intense sneeuwzone over een groot deel van het land, een korte winterprik die duurde tot 2 december.

December kende een uitzonderlijk lage waarde voor de zonneshijnduur en was hierdoor één van de somberste ooit. De tweede maand op rij viel er veel neerslag (zeer abnormaal hoge neerslaghoeveelheid) zodat de velden er zeer nat bij lagen. Voor de gemiddelde temperatuur en de gemiddelde windsnelheid werden normale waarden genoteerd. (Bron: KMI).

De maand **januari** was eveneens één van de somberste ooit (uitzonderlijk lage waarde voor de zonneshijnduur). Verder werd er een abnormaal hoge waarde voor de gemiddelde temperatuur genoteerd. Op 24 januari werd de hoogste waarde gemeten, namelijk 12,9 °C te Ukkel. Normale waarden werden opgetekend voor het neerslagtotaal en de gemiddelde windsnelheid. (Bron: KMI).

Februari kende een zeer abnormaal hoge waarde voor de zonneshijnduur en een abnormaal lage waarde voor het neerslagtotaal en de gemiddelde temperatuur. Vooral de derde decade viel op door de zeer abnormaal lage gemiddelde temperatuur. Vanaf 18 februari kwam de minimumtemperatuur immers niet meer boven het vriespunt. Hiermee werd een laattijdig winteroffensief ingezet. Als gevolg van ondermeer de vorst en de schrale, uitdrogende wind vertoonde de wintertarwe een paars-bruinverkleuring, de wintergerst begon te vergelen. Op 28 februari werd de laagste gemiddelde temperatuur gemeten, namelijk -8,7 °C te Ukkel. (Bron: naar KMI).

De maand **maart** werd gekenmerkt door een normale gemiddelde temperatuur. Vanaf begin maart klom de temperatuur van negatieve waarden op tot de hoogste maandwaarde van 16°C op 11 maart te Ukkel. Dit was te zien in de wintergranen die snel vergroenden. Vervolgens daalde de temperatuur terug tot de minimale maandwaarde van -0,1°C op 18 maart te Ukkel, wat meteen de meest laattijdige winterse dag was sinds het begin van de waarnemingen. Finaal waren er in maart

¹ Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, Rumbeke-Beitem

² Bodemkundige Dienst van België vzw, Leuven-Heverlee

³ Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep plant en gewas, Gent

uitzonderlijk veel vorstdagen. Het neerslagtotaal, de gemiddelde windsnelheid en de zonneshijnduur vertoonden eveneens normale waarden. (Bron: KMI).

Tegen half maart kreeg naar schatting 30% van de percelen wintergranen al een eerste stikstofbemesting. In de wintertarwe werd de eerste stikstofgift uiteindelijk zeer gespreid toegediend: de eerste percelen begin maart op het einde van de vorstperiode, de laatste percelen naar eind maart toe. (Bron: Boer & Tuinder, 16 en 30 maart 2018).

April was zeer abnormaal warm. Vanaf begin april was er een stijgende trend van de temperatuur waarneembaar oplopend tot de hoogste maandwaarde te Ukkel van 28,1°C op 19 april, wat meteen de warmste ooit was. Vervolgens daalde de temperatuur opnieuw tot eind april. Voor de overige parameters werden normale waarden opgetekend (Bron: KMI).

Begin april bevond de wintergerst zich in het stadium eerste knoop, de wintertarwe in het stadium einde uitstoeling-begin oprichten.

Tot en met de derde week van april bleef het in het westen van het land nat, terwijl in het oosten van het land de veldwerkzaamheden al van start konden gaan eind eerste week van april.

Door de hoge temperaturen in april groeiden de granen snel. De laatste week van april kwam de wintergerst doorgaans in het stadium laatste blad. De voorlaatste dag van april viel er in bepaalde regio's zeer veel neerslag zodat de velden er zeer nat bij kwamen te liggen.

De maand **mei** was de warmste ooit en kende veel onweersdagen, een aantal plaatselijke onweders waren hevig met wateroverlast tot gevolg. (Bron: naar KMI). De neerslag was onregelmatig verdeeld over het land, er waren regio's met malse regenbuien, regio's waar er wateroverlast was en andere plaatsen waar het kurkdroog bleef.

De eerste week van mei kwam de wintertarwe over het algemeen in het stadium voorlaatste blad. Begin de tweede week van mei stond de wintergerst in aar in het binnenland. Rond half mei begon in het binnenland de aar te schuiven bij de vroegste wintertarwe. De laatste week van mei stond de wintertarwe in het binnenland in aar, terwijl in de kustpolder de aar aan het schuiven was.

Juni kende een zeer abnormaal hoge gemiddelde temperatuur en was uitzonderlijk droog. Juni 2018 was één van de droogste juni-maanden ooit (Bron: KMI).

Eind eerste decade van juni vergeelde de wintergerst zeer snel, ook in de kustpolder. Rond half juni begon de wintertarwe te verbleken, ook tekenden plaatsen met structuurproblemen zich af in het veld. Op diverse velden begon de droogte parten te spelen. Vanaf de laatste week van juni vergeelde de wintertarwe zeer snel.

De eerste percelen wintergerst werden geoogst rond 20 juni in het binnenland. Doch globaal startte de oogst van de wintergerst in het binnenland de laatste week van juni.

Ook de maand **juli** kende een zeer abnormaal hoge gemiddelde temperatuur en was eveneens droog. Van 13 tot 28 juli was er een vijftiendaagse hittegolf. De zonneshijnduur was eveneens zeer abnormaal hoog. (Bron: KMI).

In het binnenland was de oogst van de wintergerst merendeels afgelopen in de loop van de eerste week van juli. In de kustregio werden de meeste percelen pas eind eerste week van juli geoogst.

Door de aanhoudende droogte en het warme weer vorderde de afrijping van de tarwe zeer snel vanaf begin juli. Op veel tarwepercelen werden plekken zichtbaar met struktuurschade, storende onderlagen, lichtere grondsoorten. Begin tweede week van juli werden de eerste, zeer vroege percelen wintertarwe geoogst in het binnenland, tijdens de derde week van juli ging de oogst er volop van start. Vóór het einde van de maand was de tarweoogst nagenoeg afgerond. De oogst van de wintergranen verliep algemeen vlot in 2018.

Eind eerste week van **augustus** werden de laatste percelen wintertarwe geoogst in de kustpolder. De eerste zeven dagen van augustus bleven immers droog, daarna volgde er regen.

De zomer (juni, juli en augustus) werd gekenmerkt door aanhoudende droogte en zeer hoge temperaturen. De droogte werd door het KMI als uitzonderlijk bestempeld.

Net als in 2017 werden tijdens de aarvorming en afrijping gunstige en (te) droge weersomstandigheden waargenomen. Aangezien de droogte extremer was en langer duurde dan in 2017, werden lagere opbrengsten bekomen. Bij benadering werden voor tarwe en gerst gemiddelde minopbrengsten van respectievelijk 4% en 7% per hectare genoteerd. De kwaliteit van

de oogst was uniek. Het hectolitergewicht (meer dan 80 kg) en eiwitniveau waren bijzonder hoog. De zonnige bloeiperiode heeft ook in 2018 de ontwikkeling van fusarium belemmerd, waardoor er zeer weinig contaminatie was met mycotoxines. Ook het vochtgehalte van de granen was bijzonder laag. (Bron: Synagra, Boer & Tuinder 28 september 2018).

Bladluisdruk wintergranen najaar 2017-voorjaar 2018

Het najaar 2017 startte met een hoge tot zeer hoge aantastingsgraad van bladluizen. De hoge bladluisdruk hield lang aan en noodzaakte tot alertheid gedurende het ganse najaar. Uit de tellingen uitgevoerd na de winter bleek dat de bladluizen de vorst doorgaans niet overleefd hadden. Slechts op enkele percelen kwamen er bladluizen voor, zij het eerder sporadisch.

Het volledig overzicht van de bladluisdruk in de wintergranen in het najaar 2017 - voorjaar 2018, wordt weergegeven in het artikel "Bladluizen, overdragers van het dwergvergelingsvirus tijdens de herfst en het vroege voorjaar in wintergranen".

Ziekte- en insectendruk wintertarwe april-juni 2018

Gele roest was in de kustpolder reeds vroeg in het voorjaar aanwezig; in het LCG-waarnemingsnetwerk was er bij de waarnemingen op 23-24 april op bepaalde percelen/rassen reeds een behandeling noodzakelijk. De druk was er zeer zwaar en aanhoudend gedurende het ganse groeiseizoen en dit in de gevoeligste rassen. In het binnenland was de druk van gele roest veel lager en kwam enkel/voornamelijk voor in de zeer gevoelige rassen.

In het LCG-waarnemingsnetwerk kwam bruine roest tot en met de waarnemingen van 7-9 mei slechts in beperkte mate voor. In de daaropvolgende weken nam de druk stelselmatig toe, eind mei en begin juni was er zelfs een sterke toename.

Opvolging van de oranje tarwegalmug in het veld was noodzakelijk vanaf de vierde week van mei/stadium begin aarvorming.

Het volledig overzicht van de ziekte- en insectendruk (april-juni) in wintertarwe in 2018, wordt weergegeven in het artikel "Ziektebestrijding wintertarwe".